

Drevesne naravne vrednote v Krajevni enoti Slovenj Gradec

Leta 2014 sem izdelal maturitetno nalogo z naslovom izjemna drevesa v Krajevni enoti Slovenj Gradec (KE Slovenj Gradec). Namen naloge je bil za obstoječe drevesne naravne vrednote v KE Slovenj Gradec preveriti, ali ta drevesa še stojijo, oceniti trenutno zdravstveno stanje ter jim ponovno izmeriti obseg in višino, nato pa še s pomočjo revirnih gozdarjev določiti potencialna drevesa, ki bi v prihodnosti lahko postala drevesne naravne vrednote. Od 133 drevesnih naravnih vrednot, kolikor jih je v KE Slovenj Gradec, sem jih na terenu popisal 65 – lipe državnega pomena ter druge drevesne vrste državnega in lokalnega pomena. Preostalih 68 lip lokalnega pomena nisem popisoval. Obstoječe podatke o drevesnih naravnih vrednotah sem dobil od Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave Območna enota Maribor (ZRSVN OE Maribor), bili so iz leta 1995 in 1996, ko je bil opravljen generalni popis za celotno KE. Na terenu so mi številne informacije o drevesih posredovali lastniki, pomagali so mi poiskati drevesa, nekateri so mi povedali zgodbe o njih. Povedali so tudi, zakaj so nekatera drevesa posekali, zakaj se sušijo, zakaj so jih obrezali ipd.

Za vsako drevo sem opisal lokacijo, preštel število vrhov, ocenil trenutno zdravstveno stanje drevesa (zelo dobro, dobro, slabo, zelo slabo), ocenil njegovo poškodovanost (nepoškodovano oziroma poškodovano deblo, korenine, krošnja), pri poškodovanih sem določil še vzrok poškodovanosti (človek, ujma) in določil glavna merila izjemnosti drevesa (obseg, višina, habitus). Opisal sem ukrepe, s katerimi bi lahko izboljšali zdravstveno stanje dreves.

Na terenu 11 dreves od 65 nisem popisal zaradi visoke snežne odeje ter drugih razlogov. S terenskimi popisi sem ugotovil, da jih je bilo od 54 devet (17 %) v zelo slabem zdravstvenem stanju, devet (17 %) v slabem, štiri (7 %) so bila v dobrem, 23 (42 %) v zelo dobrem, devet dreves (17 %) od 54 pa ne stoji več. Lastniki so jih posekali, ker so propadla, ogrožala njih oziroma stanovanjski objekt ali pa so jim bila v napoto. Drevesa, katerim sem ocenil zelo slabo zdravstveno stanje, so bila zelo napadena s trohno, zelo poškodovana zaradi

človeških vplivov ali pa so bila skoraj povsem suha. Taka drevesa bodo kmalu propadla.

Drevesa, katerim sem ocenil slabo zdravstveno stanje, so bila poškodovana v preteklosti. Pri vseh je bila prisotna trohnoba, ki je posledica poškodb korenin, debela in večjih vej. Trohnoba je vdrla tudi v drevesa, ki so jim v preteklosti zelo obrezali krošnjo – večje veje. Drevesa, katerim sem ocenil dobro zdravstveno stanje, so bila vsaj malo poškodovana. Med skupino dreves, ki so v zelo dobrem zdravstvenem stanju, pa jih nisem uvrstil, ker imajo pri dnu debela manjšo poškodbo zaradi človeških vplivov, zato v notranjost vdira trohnoba. Drevesa, katerim sem ocenil zelo dobro zdravstveno stanje, so bila popolnoma nepoškodovana. Po mojem mnenju so bila skoraj brez trohnobe v deblu.

S pomočjo revirnih gozdarjev smo določili pet potencialnih dreves, ki bi v prihodnosti lahko postala drevesne naravne vrednote. Vsa so bila v dobrem zdravstvenem stanju.

Slika 1: Najdebelejši slovenski črni bezeg tik pred propadom (foto: Ž. Repotočnik)

Gozdarstvo v času in prostoru

Vsi obsegi so se povečali v primerjavi s predhodnimi, ki jih je izmeril ZRSVN OE Maribor, zaradi priraščanja dreves v debelino. Obseg debela se je najbolj povečal pri lipi, najmanj pri macesnu, rumenem drenu in hruški. Pri merjenju višin sem ugotovil, da so se le-te spremenile v primerjavi s predhodnimi višinami. V višino je najbolj priraščala lipa, najmanj pa bodika in macesen. Nekatera drevesa so bila enako visoka oziroma nižja kot pri predhodnem merjenju. Vzrok temu je bilo odmiranje drevesa, pri veliki večini pa je drevesom februarški zled polomil vrhove.

Pri drevesih, ki so jih obrezali in je na mestu reza veje trohnoba, bi bilo treba zapreti rano s pločevino. Pri drevesih, ki imajo dva ali več vrhov, bi bilo treba vrhove povezati med sabo z vezmi Cobra (tj. posebna vrvna povezava med vrhovi, ki nase prevzame silo ob izjemnih sunkih). Nekatera drevesa bi bilo treba ograditi, ker bi jih tako zavarovali pred človeškimi poškodbami (razni stroji, teptanje in zbijanje zemlje zaradi hoje – posledično bi se izboljšale razmere za rast koreninskih laskov, ki rastejo tik pod površino zemlje). Za drevesa z

zelo slabim zdravstvenim stanjem ni smiselno načrtovati ukrepov za izboljšanje.

Z dobljenimi rezultati sem bil zadovoljen, saj menim, da sem s popisom prikazal, kakšno je bilo dejansko zdravstveno stanje drevesnih naravnih vrednot v KE Slovenj Gradec leta 2014.

Poleg strokovnih navodil, ki jih posredujejo strokovnjaki iz ZRSVN, bi morala država oziroma občina lastnikom teh dreves nameniti nekaj finančnih sredstev. Tako bi lastniki pridobili potrebna sredstva, ki bi jih porabili za varovanje (postavitev lesenih ograj okoli dreves; zaščita s pločevino, premaz na mestu poškodbe debela, večje veje; nameščanje vezi Cobra) ter nego drevesa (obrezovanje suhih vej, krošnje). S finančnimi sredstvi bi se povečalo tudi zanimanje lastnikov za drevesa.

Menim, da je dreves, ki bi v prihodnosti lahko postala drevesne naravne vrednote v KE Slovenj Gradec, še več, saj jih na terenu zaradi premajhne pozornosti velikokrat spregledamo. Spoznal sem, da je večina lastnikov ponosnih in navezanih na svoja drevesa.

Slika 2 in 3: Med potencialnimi drevesi, ki bi v prihodnosti lahko postala drevesne naravne vrednote, sta levo stebrasta smreka in desno novrati glog (foto: Ž. Repotočnik).

Slika 4: Hrast graden državnega pomena z izjemnim obsegom debla in habitusom (foto: Ž. Repotočnik)

V prihodnosti bo treba nameniti več pozornosti vsem drevesnim naravnim vrednotam v KE Slovenj Gradec, predvsem pa jih ustrezno varovati, negovati in vzdrževati njihovo neposredno okolico, da bi čim bolj zmanjšali negativen vpliv na drevesa. V nasprotnem primeru bomo izgubili drevesa, ki že stoletja pričajo o dobrih gospodarjih, ki jih ohranjajo iz roda v rod, in izgubili bomo drevesa, ki so izjemnih mer – debelin.

Za konec naj dodam še misel gozdarja Sama Jenčiča: *»Debela drevesa so »oglasna tabla varstva narave«.* Ne pozabimo na to!

Žiga REPOTOČNIK, dipl. inž. gozd. (VS)